

WAS 1996 EEN GOED REPTIELENJAAR?
gemiddelden, en jonkies

Mooi reptielenweer begon in 1996 pas laat, en vervolgens is de zomer heel matig geweest, voor het eerst sinds jaren. In de voorjaarsperiode gebeurde alles ongeveer drie weken later dan we gewend zijn. De eerste dieren waren later en het paren was later. Ook het eieren ingraven bij zandhagedissen was ± drie weken later dan gewoonlijk. Wat voor effect heeft dit gehad op de aantallen?

Kijk naar tabel 2, daar worden de aantallen waargenomen dieren vergeleken met vorige

jaren. De getallen geven aan hoeveel dieren tijdens één telronde zijn gezien. Dit gemiddelde is berekend over alle trajecten waar de betreffende soort voorkomt en ook tenminste één keer gezien is.

De resultaten van voorjaar en nazomer zijn apart berekend zodat we kunnen zien of daar verschil tussen is. We krijgen voor elke soort dus twee getallen per jaar: de gemiddelde score van het voorjaar en idem dito van het najaar: het voorjaarsgemiddelde en het najaarsgemiddelde. Zie tabel 2

Tabel 2

Aantal dieren
per telronde
Landelijke
gemiddelden
Voorjaar en nazomer
apart berekend
1993 t/m 1996

soorten		gemiddeld aantal per telronde			
		1993	1994	1995	1996
Zandhagedis	voorjaar	3.62	3.80	3.55	4,33
	nazomer	3.75	1.16	1.31	4,76
Levendbarende hagedis	voorjaar	4.39	5.62	4.96	4,22
	nazomer	6.33	4.49	2.98	4,20
Hazelworm	voorjaar				0,22
	nazomer				0,51
Ringslang	voorjaar	1.08	1.74	1.56	1,81
	nazomer	0.74	0.95	1.44	1,16
Adder	voorjaar	2.18	2.92	2.44	1,44
	nazomer	4.59	2.43	1.38	1,73
Gladde slang	voorjaar				0,12
	nazomer				5,52

De aantallen dieren die gezien worden in het voorjaar en najaar zijn in het algemeen erg verschillend, gewoonlijk worden meer dieren in het voorjaar gezien, minder in het najaar. In 1996 was dat niet zo!

De voorjaars- en najaarsgemiddelden ontlopen elkaar niet veel. Er zijn zelfs minder dieren in het voorjaar gezien dan in het najaar. Hoogstwaarschijnlijk heeft dit te maken met de relatief slechte weersomstandigheden tijdens het voorjaar.

De aantallen in 1996 vergeleken met voorgaande jaren

Toename zandhagedissen

Als we de waarden van 1996 vergelijken met voorgaande jaren, dan zien we bij de zandhagedis, een duidelijke toename, zowel in de aantallen van voor- als najaar. Is daar een verklaring voor te vinden?

Van de monitorders die de leeftijd van hun zandhagedissen opschrijven, weten we dat erg veel dieren die in 1995 geboren zijn, in 1996 op het traject voorkwamen. Vooral vanaf juni zijn veel nieuwe, jonge dieren zichtbaar geworden. Dit werd overal geconstateerd: in duingebieden, op de Veluwe en langs het spoor. We vermoeden dat de toename van zandhagedissen veel te maken heeft met een groot voortplantings-succes in het jaar 1995.

Als dat klopt kunnen we nu al voorspellen dat de aantallen zandhagedissen in 1997 afnemen, want het voortplantings-succes in 1996 was dramatisch slecht:

De eieren werden laat ingegraven (juli) en mogelijk zijn er vrouwtjes die niet eens aan ingraven toegekomen zijn. Eilegels zijn laat of helemaal niet uitgekomen. De jongen die wel geboren zijn, waren erg klein toen de winter begon. Het is de vraag of ze die zijn doorgekomen. Hierbij vragen alle zandhagedistellers om goed op te letten of er in 1997 jonge dieren gezien worden en dat door te geven op het telformulier.

Levendbarende hagedis en adder lopen terug

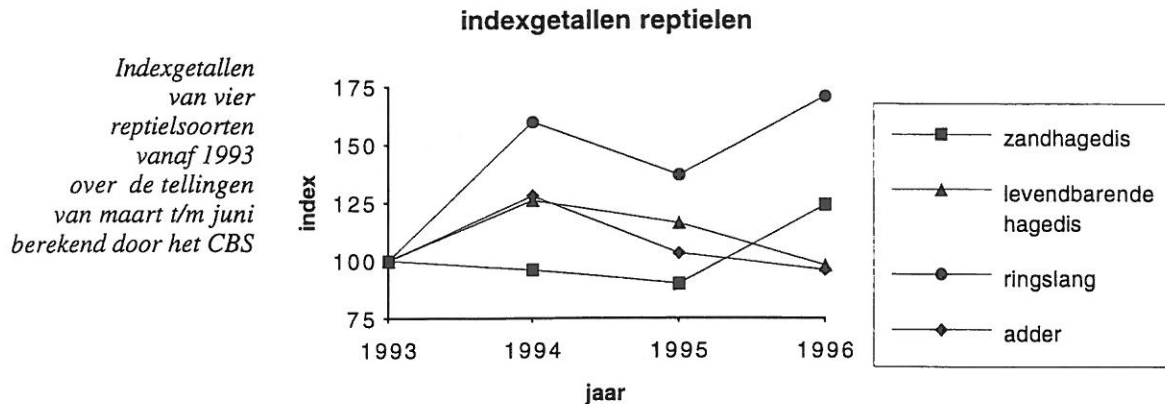
De aantallen in het voorjaar zijn ietsjes gedaald ten opzichte van de twee voorgaande jaren, de najaarsgemiddelden variëren erg van jaar op jaar, in 1996 zijn ze niet laag. Er zijn geen voor de hand liggende aanwijzingen voor het teruglopen van de aantallen.

Wat wel gezegd kan worden is dat bij de **adder** eenzelfde terugval waarneembaar is. Beide soorten bewonen dezelfde leefgebieden....Waarmee niet is gezegd dat de verklaring in de kwaliteit van de gebieden ligt. In de grafiek met indexgetallen is goed te zien dat de aantallen van de twee soorten zich hetzelfde gedragen: Beide een fikse

toename in 1994, die toename verviel in 1995 en nog verder in 1996.

Toename ringslangen

Over een verloop van vier jaar komt de ringslang naar voren als een soort die het goed lijkt te doen. Het is eigenlijk de enige soort waarvan gezegd kan worden dat de aantallen duidelijk toenemen.

Trends

Het doel van het meetnet is natuurlijk om vast te stellen of soorten voor- of achteruitgaan of er een trend gaande is. De verwachting is, dat na vijf à tien jaar monitoren, trends zichtbaar moeten zijn. Kunnen we, met gegevens van vier jaar, al iets van een trend onderscheiden?

Hiervoor kijken we naar de bovenste grafiek met de indexgetallen reptielen. Bij de ringslang is er, vooral in 1994 en opnieuw in 1996 sprake van duidelijk toegenomen aantallen. Met de nodige reserves kunnen we deze ontwikkeling vooruitgang noemen.

De populaties van adder en levendbarende hagedis gedragen zich overeenkomstig: toename in 1994 en daarna een geleidelijke afname, zodat de trend min of meer stabiel is met lichte achteruitgang.

De populaties zandhagedis lopen eerst, in 1994 en in 1995, licht terug en herstellen zich vervolgens sterk in 1996, zodat de trend min of meer stabiel is met neiging tot vooruitgang.

Zandhagedis, binnenland-duinen

Traditiegetrouw geven we voor de zandhagedis de resultaten van duintrajecten en binnenlandtrajecten gescheiden. De reden hiervoor is dat de populatiedichtheid in de duinen minder is dan in het binnenland, dus ook de aantallen die geteld worden in de duinen lager uitvallen. Maar als we kijken op bladzijde 5 waar de resultaten van 1996 voor duinen en binnenland naast elkaar te zien zijn, dan valt op dat de aantallen dieren per ronde niet veel meer uiteenlopen: In de duinen was het gemiddelde 3,7 hagedissen per ronde; in het binnenland 4,2 hagedissen per ronde. Het verschil is veel groter geweest. Dat zou betekenen dat de duinpopulaties relatief beter gaan.

Om dit na te gaan moeten we kijken naar de indexreeksen van duinpopulaties en binnenland populaties afzonderlijk. En het is inderdaad zo dat de duinpopulaties na lichte achteruitgang in '94 en '95, zich sterk herstellen in 1996. Waarbij de populaties in het binnenland zich min of meer stabiel gedragen.

